

Bijlage 1 Verkenning financieringsinstrumenten voor innovatie en R&D

Afbakening: wat wordt verstaan onder risicodragende financieringsarrangementen voor R&D en Innovatie?

Risicodragende financieringsarrangementen zijn regelingen gericht op het vergroten van de beschikbare externe financiering voor bedrijfsactiviteiten. In beginsel dienen de financieringsarrangementen terugbetaald of geretourneerd te worden aan de verstrekker. De vormgeving van het financieringsarrangement bestaat uit participatie, lening en/of garantie onder het al dan niet inschakelen van intermediaire partijen. Innovatieprojecten kenmerken zich door relatief grote risico's en onzekere rendementsverwachtingen en aanzienlijke ontwikkelingskosten. Financieringsarrangementen gericht op R&D en innovatie zijn erop gericht om de beschikbare financiering voor deze activiteiten te vergroten door de risico's te verlagen.

Typen financiering

Er zijn verschillende type financieringsinstrumenten die geschikt kunnen zijn om de beschikbare financiering te vergroten (niet zijnde subsidies, die in beginsel niet terugbetaald behoeven te worden):

- *Garantie.* Bij garantstelling neemt de garantieverstrekker (een deel van) het risico van projecten over, hiervoor wordt door de begunstigde (de verkrijger van de garantie) een premie betaald. Bij een garantie wordt slechts uitbetaald indien het bedrijf niet in staat is de financier terug te betalen. Er is een cashflow achteraf.
- *Leningen.* Bij een lening verstrekt de financier middelen, die later terugbetaald moeten worden. Hierbij wordt vooraf geld beschikbaar gesteld.
- *Participaties.* Een investeerder of investeringsfonds neemt deel in het aandelenkapitaal van een onderneming en draagt daarmee dus risico en deelt in de winst. Een dergelijke participatie versterkt het eigen vermogen van de onderneming.

Financiers

Over het algemeen zijn banken de meest voor de hand liggende financiers. Hun traditionele rol als financier kenmerkt zich door risicomijdend gedrag. Dit neemt niet weg dat banken ook in risicovollere segmenten als financier optreden. Dit betreft de zgn. mezzanine financieringen (financieringen tussen eigen en vreemd vermogen), waarbij de beloning aan de banken voor de verstrekking van financiële middelen zich weerspiegelt in de hoogte van de risicopremies (hogere rente, conversies in aandelen of winstdelingsformules). Deze financiering is doorgaans achtergesteld en versterkt daarmee het buffervermogen van ondernemingen.

Verstrekkers van risicokapitaal zijn:

- *Participatiemaatschappijen* (of Venture Capitalists). Zij beheren geld voor beleggers in niet-beursgenoteerde bedrijven. Het grootste gedeelte van de venture capitalists in Nederland is aangesloten bij de Nederlandse vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP).
- *Infomal investors*. Vermogende particuliere investeerders, die als zij actief betrokken zijn bij investeringen in ondernemingen vaak business angels worden genoemd.
- *Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM)*. De ROM's bieden ondersteuning aan regionale activiteiten en hebben een rol in het aanjagen nieuwe initiatieven. Waar commerciële participatiemaatschappijen deelgebieden laten liggen, kunnen de ROM's inspringen.
- *Overheid*: de overheid kan ook rechtstreeks innovatieve bedrijven financieren.

De focus in deze brief ligt op de risicodragende financieringsarrangementen: garanties, kredieten, en participaties. Dat betekent dat subsidies en fiscale regelingen buiten beschouwing zijn gelaten.

Methodiek

Voor het in kaart brengen van de verschillende risicodragende financierings-arrangementen voor R&D en innovatie in de EU lidstaten is gebruik gemaakt van beschikbare informatie uit de Trendchart Policy Database van de Europese Commissie, twee rapporten van de Europese Commissie over resp. risicokapitaal en garanties en een rapport van de OECD over Venture Capital.

Bij de inventarisatie is gekeken naar belangrijke concurrenten van Nederland: België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Finland, Verenigd Koninkrijk en Zweden. Hiermee wordt een beeld gekregen van de verschillende instrumenten van de ons omringende EU lidstaten. Kanttekening is dat de informatie uit deze rapporten en database niet uitputtend is. Bij de uitwerking van concrete EZ instrumenten is overigens telkens wel bestudeerd wat de best practices in het buitenland zijn: bijv bij de uitwerking van de Technopartner Seed faciliteit is zorgvuldig bezien wat in de VS en het VK (voorlopers op dit gebied) aan maatregelen bestaat.

Van elk instrument is aangegeven welk type instrument het is (krediet, garantie, participatie) en welk doel en doelgroep het dient. Waar mogelijk wordt een indicatie gegeven welk budget voor de regeling beschikbaar is. Er zal niet worden ingegaan op de precieze opzet en effectiviteit van de verschillende regelingen omdat informatie hierover nauwelijks beschikbaar is.

België				
Waar	Wat	Doel	Doelgroep	Budget
	<i>Kredieten voor bedrijfs-R&D</i> Rentevrije lening ter dekking van 50% (70% voor MKB) van de kosten van onderzoek en ontwikkeling. Het krediet moet terugbetaald worden wanneer het product commercieel succesvol is.	Vergroten van de toegang voor ondernemers tot risicokapitaal voor onderzoek en innovatie.	Alle ondernemingen, MKB in het bijzonder	Circa €50 mln. per jaar Mede gefinancierd door Structuur Fondsen en de private sector.
	<i>FIRD Fonds voor de industrialisatie en commercialisatie van resultaten van onderzoek dat (mede) gefinancierd is door Wallonië.</i> Het fonds verschaft venture capital (in de vorm van aandelen en achtergestelde leningen) aan bedrijven. De overheid is co-financier van het fonds.	Stimuleren van de commerciële exploitatie van de resultaten van onderzoek (dat gefinancierd werd door de Waalse overheid) door ondernemers.	Ondernemingen in de regio Wallonië die regionale cofinanciering voor onderzoeksprojecten hebben ontvangen.	Totale budget is €46,5 mln.
	<i>Venture capital voor spin offs van universiteiten (Wallonië).</i> Het fonds stelt risicodragend kapitaal beschikbaar aan investeringsmaatschappijen t.b.v. preseed financiering (o.a. achtergestelde leningen) voor spin offs.	Fonds ter promotie van de economische commercialisatie van onderzoeksresultaten in de vorm van het creëren van spin offs. De maatregel is opgezet om fondsen te creëren waarin universiteiten gezamenlijk met investeringsbedrijven investeren in universitaire spin offs.	MKB, wetenschappers, kennisinstellingen. I.h.b. universitaire spin offs.	Circa €8 mln. (totaal)
	<i>VINNOF: Vlaams Innovatiefonds</i> Het fonds verschaft pre-seed en seed financiering via gesubsidieerde leningen	Verschaffen van financiële middelen aan jonge innovatieve bedrijven om ideeën of	Innovatieve starters en MKB	€75 mln. in 2005 (start)

	<p>en venture capital (incl. achtergestelde leningen) t.b.v.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cofinanciering van investeringen door erkende Vlaamse seed capital fondsen - directe steun aan starters, waarbij minimaal 20% moet worden gefinancierd door private partijen. 	<p>technologieën te vertalen in een business plan en uiteindelijk een bedrijf te starten.</p> <p>Het fonds staat open voor deelname met privaat kapitaal of publiek kapitaal van andere bronnen.</p>		
	<p><i>Financiering van pre concurrentiële ontwikkeling.</i></p> <p>De financiering vindt plaats in de vorm van een subsidie (max 35%) of gesubsidieerde leningen (max 50%).</p> <p>De lening moet worden terugbetaald wanneer het project commercieel succesvol is.</p>	<p>Verschaffen van financiering voor precompetitief onderzoek door grote ondernemingen of MKB.</p>	<p>Zowel grote ondernemingen als MKB. Het max percentage van de financiering hangt af van de grote van het bedrijf.</p>	<p>Niet bekend</p>

Denemarken				
Waar	Wat	Doel	Doelgroep	Budget
	<p><i>VaekstFonden (Danish Investment Fund)</i> Een privaat VC bedrijf (door de Deense staat gefinancierd) dat Deense bedrijven helpt bij financiering van R&D</p> <ul style="list-style-type: none"> - garanties op banklening - mezzanine leningen (voor technologie projecten) - garanties op achtergestelde leningen - fund-of-funds voor technologiegebieden 	<ul style="list-style-type: none"> - Creeren van het beste investeringsklimaat voor innovatie in Denemarken (vergeleken met Europa) - Vergroten van beschikbare hoeveelheid privaat investeringskapitaal voor bedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> - voor snelgroeiende innovatieve bedrijven - voor start-up en early-stage bedrijven 	300 mln.
	<p><i>Danish High tech Foundation.</i> Combinatie van subsidies, leningen en participaties. Dit fonds wordt een onafhankelijke instantie.</p>	<p>Doel van dit Fonds is om het Deense high-tech research en innovatie te versterken. Er wordt geïnvesteerd in high-tech onderzoek en innovatie, in de terreinen biotechnologie, nanotechnologie en ICT</p>	Alle bedrijven, met in het bijzonder het MKB	Oplopend tot €2 mld. In 2012 (wordt revolving Fund)
	<p><i>Denmark's Governments Action plan venture capital</i> Actieplan met acties waaronder de opzet een nieuw venture fund</p>	In samenwerking met Pensioenfondsen en andere private investeerders een nieuw Venture Capital fund oprichten (pps) met als doel een de pensioenfondsen meer te laten investeren in innovatieve bedrijven.	MKB	Te starten in 2006, €400-540 mln.

Duitsland				
	Naam	Doel	Doelgroep	Budget
	<p><i>ERP- Innovation programme</i> Financiert marktgeoriënteerd R&D voor nieuwe producten, processen en diensten, inclusief kosten voor de marktintroductie van innovaties. Financiering: via een gesubsidieerde lening of via een garantie op investeringen door VC's.</p>	<p>Vergroten van beschikbare financiering voor innovatieve ondernemingen, die anders geen financiering kunnen vinden i.v.m. informatieasymmetrie en hoge risico's.</p> <p>Uitvoering door KfW</p>	MKB bedrijven en grote bedrijven	€340 mln. per jaar aan uitstaande garanties
	<p><i>ERP-EIF Dach fonds</i> Fonds voor investeringen in VC fondsen die zich richten op in Duitsland gevestigde high-tech early en development stage bedrijven. Financiering: fonds voor fondsen</p>	<p>1. Vergroten van financieringskapitaal voor high-tech bedrijven 2. creeren van gespecialiseerde VC fondsen gericht op early-stage, development en mid-stage technologische bedrijven. EIF is verantwoordelijk voor het management.</p>	Doelgroep: high-tech bedrijven	€500 mln. (met co-financiering vanuit het EIF)
	<p><i>ERP-Funds</i> Een publiek VC fonds, gerund door de KfW (overheidsbank), dat direct investeert om jonge technologische bedrijven met co-investeringen vanuit private partijen.</p>	Vergroten van de beschikbare hoeveelheid risicokapitaal voor jonge technologische bedrijven voor productontwikkeling en marketing activiteiten.	Jonge technologische bedrijven	€250 mln.
	<p><i>High-tech Start-up Fund</i> Het High-Tech Start-up Fonds verstrekt VC aan technologische start-up bedrijven. Financiering: via VC (incl. achtergestelde leningen en second-tier leningen)</p>	Doel is het gebrek aan private financiering voor seed en start-up fasen van technologische bedrijven op te lossen. Het High-tech start-up Fund zal investeren zonder private co-investeringen om zo het gebrek aan private investeringen in technologische bedrijven in seed	Spin-offs van publieke kennisinstellingen en universiteiten en van bedrijven, in seed en start fase	€262 mln. voor 2005-2010 (medefinanciering van KfW en MNC's)

	Start in 2005 – onderdeel van ERP-Funds	en start-up fase te compenseren.		
	<p><i>Technology Venture Capital Programmes</i></p> <p>Herziening VC regelingen tot financiering seed, start en later stage. Directe investeringen in technologische start-up bedrijven en co-investment voor early stage investeringen via private partij. Financiering via gesubsidieerde leningen, VC (incl. achtergestelde leningen), garanties</p>	<p>Het stimuleren van de Duitse Kapitaalmarkt om zowel investeringen in early stage bedrijven als investeringen in gevestigde MKB bedrijven (onder € mln.) te vergroten</p> <p>Het ERP-EIF Dachfonds, het High-tech Start-up Fund en het ERP-Innovation programma maken onderdeel uit van deze brede strategie.</p>	<p>Diverse doelgroepen, waaronder MKB, jonge technologische bedrijven en garanties voor VC bedrijven die investeren in MKB</p>	

Finland				
Waar	Wat	Doel	Doelgroep	Budget
	<i>FINNVERA Guarantee and Growth Guarantee</i> FINNVERA verschaft een garantie voor max. 75% van de uitstaande lening.	Faciliteren van toegang tot financiering voor respectievelijk start-ups (Guarantee) en groeiers (Growth Guarantee) om ondernemerschap te stimuleren (incl. incubators).	De garantie wordt verstrekt aan banken, financierings- of verzekeringsmaatschappijen.	Niet bekend (regeling in samenwerking met het EIF)
	<i>FINNVERA Venture Capital Guarantee.</i> De garantie dekt max. 70% van een potentieel verlies van een vc investering. Investerings vinden plaats in de vorm van een achtergestelde lening of een mezzanine financiering.	De maatregel is ontworpen om kapitaalinvesteringen in innovatieve MKB ondernemingen te faciliteren.	De garantie wordt verstrekt aan private individuen, kredietinstanties, verzekeringsmaatschappijen, VC fondsen etc.	
	<i>Capital loans voor R&D in bedrijven</i> Capital funding (in de vorm van 25-50% van de aandelen) met lage rente. Deze leningen kunnen tussen de 35% en 60% van de kosten van salarissen, materialen, machines en reizen en patenten bedragen.	Financiering voor startende en groeiende technologie-intensieve MKB bedrijven t.b.v. de ontwikkeling en commercialisering van hun producten en diensten. De lening moet (gedeeltelijk) worden terugbetaald bij succesvolle technologische ontwikkeling of commercieel succes.	MKB en starters	€146,4 mln. voor de periode 1996 – 2001
	<i>PreSeed Finance</i> Het verschaft financiering in de vorm van VC voor het ontwikkelen van businessplannen en biedt ondersteuning aan mensen met goede business ideeën om	Het initiatief is erop gericht het gat te dichten tussen starters en de VC markt. Het initiatief kent drie instrumenten: 1. LIKSA: financiering voor het ontwikkelen van businessplannen;	Starters, MKB (m.n. kennisintensief)	Circa €3,4 mln. per jaar

	VC bronnen te vinden.	<ol style="list-style-type: none"> 2. INTRO: marktplaats voor private investeerders en ondernemingen; 3. DIILI: business experts bieden hun kennis aan in ruil voor een aandeel in de onderneming.		
--	-----------------------	---	--	--

Frankrijk				
Waar	Wat	Doel	Doelgroep	Budget
	<i>Co-investment funds for young enterprises</i> Fonds die zijn opgericht om minderheidsbelangen te nemen in Franse hoogtechnologische MKB bedrijven	Investeren in hoogtechnologische bedrijven, die jonger zijn dan 7 jaar, via minderheidsbelangen. Sektoren: ICT, elektronica, biotechnologie, nanotechnologie.	Jonge hoogtechnologische bedrijven (> 7 jr.)	€90 mln.
	<i>Seed-capital funds</i> Het stimuleren van creatie van zaaikapitaalfondsen om investeringen in technologie en onderzoeksgebaseerde ondernemingen te bevorderen. De zaaikapitaalfondsen kunnen een beroep doen op deze regeling als 75% van hun investeringen in bedrijven gelinkt aan publiek onderzoek en de early-stage development.	Het doel is de creatie van zaaikapitaalfondsen gespecialiseerd op diverse technologiegebieden te stimuleren om zo innovatieve bedrijven te kunnen financieren.	Innovatieve, hoogtechnologische MKB bedrijven met sterk groeipotentieel (m.n. voor oprichting of eerste financiering)	€12,3 mln. in 2001 (daarnaast cofinanciering vanuit bedrijfsleven en kennisinstellingen)
	<i>Sofaris</i> Sofaris is een financieel instituut opgericht door de staat. Aandelen zijn van de staat, banken en financiële instellingen. Sofaris managet garantieregelingen. Waaronder leningen voor innovatieve MKB-ers, garanties op financiering verstrekt door VC's en garanties op bankleningen	Doel van Sofaris is het vergroten van de beschikbare hoeveelheid risicokapitaal voor financiering van innovatie. Het Fund for the Promotion of Venture Capital en het Seed Capital Funds zijn regelingen van Sofaris.	Innovatieve MKB, biotech MKB	€400 mln. (aan uitstaande garanties)

Verenigd Koninkrijk				
	Naam	Doel	Doelgroep	Budget
	<p><i>Small Firms Loan Guarantee Scheme</i> Inspelen op de equity gap waar MKB-ers mee te maken krijgen, door een gebrek aan zekerheden. Financiering: een overheidsgarantie op investeringen vanuit financiële instellingen en gesubsidieerde leningen (incl. toelagen voor rente)</p>	<p>Tegemoet komen aan de equity gap, waar MKB-ers mee te maken hebben door een gebrek aan zekerheden en track record. Financiering met name bedoeld voor R&D. * Deze regeling is onderdeel van het Enterprise Fund</p>	<p>MKB, diverse sectoren, ook innovatieve bedrijven (van start-up tot groei)</p>	<p>€66,2 mln. per jaar</p>
	<p><i>Enterprise Fund</i> Vergroten van het private aanbod van risicokapitaal voor early-stage high-tech bedrijven. Financiering: garantie op lening. Overheid verleent garantie aan banken om kapitaal te lenen aan bedrijven. Beoordeling bedrijven gebeurt door bank.</p>	<p>Om de hoeveelheid risicokapitaal, beschikbaar voor early-stage high-tech bedrijven te vergroten. Financiering bedoeld voor onderzoek. Verbetering en uitbreiding van de Small Firms Loans Guarantee Scheme</p>	<p>MKB (high-tech en early-stage met groeipotentieel)</p>	<p>Budget: €64 mln. per jaar</p>
	<p><i>Enterprise Capital Fund</i> Overheid nodigt venture capitalists uit om bij te dragen aan de oprichting van Enterprise Capital Funds. De overheid zal de financiering van business angels en VC's matchen om zo fondsen voor investeringen in MKB te financieren.</p>	<p>Via publiek-private fondsen financiering voor kleine high-growth bedrijven beschikbaar te maken (financieringsbehoefte tot €3 mln.), door creatie van VC fondsen. * juli 2005 van start gegaan</p>	<p>high-growth MKB bedrijven</p>	<p>€290 mln.</p>
	<p><i>UK High technology Fund</i> Een overheidsfonds dat investeert in</p>	<p>Vergroten van de hoeveelheid privaat risicokapitaal voor early stage high-tech</p>	<p>Early-stage high-tech bedrijven</p>	<p>€200 mln. (2000-2012)</p>

	private fondsen, die gericht zijn op financieren van early stage high tech bedrijven.	bedrijven.		uit publieke en private bronnen
	<i>Regional Venture Capital Funds</i> Regionale VC fondsen opgericht om groeiende MKB bedrijven te voorzien van risicofinanciering. Werken als commerciële fondsen, beheerd door professionele fondsmanagers.	Onderdeel van het Enterprise Fund Doel is per Britse region een fonds op te richten.	MKB, start, groei, kleine kredieten. Gericht op diverse sectoren (niet de landbouw, accountancy..)	€324 mln. (gefinancierd door overheid en EIF)
	<i>Business Growth Fund</i> Dit fonds kent leningen toe aan startende en groeiende ondernemingen met commercieel haalbare plannen die er niet in slagen voldoende financiering te verkrijgen uit private bronnen	Doel is potentiële investeerders te tonen dat investeren in de equity gap kan renderen, om zo het aanbod aan private financiering voor het MKB te vergroten	MKB (start en groei) met commercieel haalbare plannen	€12,9 mln. (periode vanaf 1999- 2004)

Zweden				
Waar	Wat	Doel	Doelgroep	Budget
	<i>Het zesde Zweedse pensioenfonds</i> Financiering via directe investeringen in ondernemingen en indirecte investeringen via gespecialiseerde VC fondsen.	Het fonds heeft tot doelstelling te investeren in niet-genoteerde, kleine en middelgrote ondernemingen.	Kleine en middelgrote ondernemingen, snelle groeiers en buy-out	€1,32 miljard in totaal
	<i>Zweeds Industrieel Ontwikkelingsfonds</i> Pre seed en seed financiering in de vorm van leningen of kapitaalbreng aan individuele bedrijven. Ook investeert het fonds in VC bedrijven.	Het fonds is opgericht voor het promoten van rendabele industriële groei in Zweden. De financiering van het fonds is steeds gecombineerd met financiële of managementbegeleiding.	MKB	€0,5 miljard in totaal
	<i>Technology Brug Fondsen</i> 7 onafhankelijke fondsen, gesitueerd in verschillende universiteitssteden, hebben SEK 1 billion beschikbaar om spin offs te ondersteunen.	Doel is om de kennis en expertise bij de universiteiten (beter) in te zetten voor nationale groei.		SEK 1 mld.